

Asia: VN/7447/2025

Luonnos ympäristöministeriön asetukseksi maakunta-, yleis- ja asemakaavojen kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavasta annetun ympäristöministeriön asetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Keski-Suomen liitto antaa seuraavan lausunnon:

Keski-Suomen liitto pitää esitettyjä muutoksia Maakunta-, yleis- ja asemakaavojen kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavasta annetun ympäristöministeriön asetukseen (311/2024) ja sen liitteisiin hyvinä ja asiaa selkeyttävinä. Keski-Suomen liitto haluaa huomauttaa muutamista liitteessä 4 esiintyvistä virheistä sekä epä johdonmukaisuuksista.

Lausuntopyynnön luonnoksessa asetuksen liitteeksi 4 kappaleessa/osassa ”Maakuntakaavassa osoitettavien alueiden erityisominaisuuksien ja muiden osa-alueiden esitystapa” kaavamääräyslajikoodien käytössä maisemallisesti arvokkaille alueille sekä merkittävälle rakennetuille kulttuuriympäristöille on epäselvää, miksi valtakunnallisesti arvokkaille maisema ja rakennetun kulttuuriympäristön arvoille on omat kaavamääräyslajikoodit, kun taas esim. maakunnallinen tai kansainvälinen maisemallisesti arvokas alue muodostetaan kaavamääräyslajikoodista ”maisemallisesti arvokas” ja kaavamääräyksen lisätiedon laji -koodista ”maakunnallinen” tai ”kansainvälinen”.

Lausuntopyynnön luonnoksessa asetuksen liitteeksi 4 kappaleessa/osassa ”Maakuntakaavoissa osoitettavia kehittämisperiaatteita koskevien määräysten esitystapa” esitystavan muodostuminen on epäselvää siltä osin, kun kaavamääräyksen lajille ”kehittämisvyöhyke” ei anneta lisätiedon lajia ”käyttötarkoituskohdistus”. Kappaleessa todetaan, että ”Esitystavan väri määrittyy pääasiallisen tavoitteellisen alueidenkäyttömuodon perusteella”. Miten pääasiallinen tavoitteellinen alueidenkäyttömuoto tiedetään, ellei lisätiedon lajia ”käyttötarkoituskohdistus” ole käytetty?

Lausuntopyynnön luonnoksessa asetuksen liitteeksi 4 kappaleessa/osassa ”Maakuntakaavan geometrialtaan viivamaisten kaavakohteiden ja niihin liittyvien määräysten esitystapa” otsikossa on kirjoitusvirhe sanassa ”liittyvien”.

Lausuntopyynnön luonnoksessa asetuksen liitteeksi 4 kappaleessa/osassa ”Muita maakuntakaavassa osoitettavia viivamaisia kohteita koskevat kaavamääräykset” on viitattu tieliikenteen tai muu liikennemuodon linjausta ilmaiseviin kaavamääräyksiin, mutta sitä seuraavassa taulukossa on esitetty muita kuin tieliikenteen tai muiden liikennemuotojen viivamaisia esitystapoja. Teksti tulee korjata otsikkoa ja taulukkoa vastaavaksi. Muihin maakuntakaavassa osoitettaviin viivamaisia kohteita koskeviin kaavamääräyksiin Keski-Suomen liitto esittää lisättäväksi maisema-/matkailutien.

Lisäksi Keski-Suomen liitto esittää joitain muutosehdotuksia kaavamääräyslaji- sekä kaavamääräyksen lisätiedonlaji -koodistoihin ja vakiomuotoisiin esitystapoihin.

Muutosehdotukset kaavamääräyslaji-koodistoon

Kaavamääräyslaji-koodistoon tulisi lisätä seuraavat maakuntakaavoissa laajasti käytössä olevat kaavamääräyslajit:

- Vesiliikenne
- Tietoliikenneyhteys

Asetuksen liitteestä 1 löytyy koodit laiva- ja veneväylille sekä lautta- tai lossiyhteyksille, mutta maakuntakaavoituksessa olisi tarve osoittaa esim. vesiliikenteen yhteystarpeita tai vesiliikenteen alueita, joissa ei haluta eritellä vesiliikenteen tyyppiä. Vesiliikenne koodi olisi tarpeen lisätä kaavamääräyslaji-koodistoon.

Tietoliikenneyhteyksiin tai datakaapeleihin liittyviä koodeja ei ole käytettävissä voimassa olevan tai lausunnoilla olevan asetuksen liitteessä 1. Tietoliikenteeseen liittyvä merkintöjä on kuitenkin käytetty useiden maakuntaliittojen voimassa olevissa maakuntakaavoissa, joten koodi olisi tarpeen lisätä kaavamääräyslaji-koodistoon.

Muutosehdotukset kaavamääräyksen lisätiedonlaji -koodistoon

Asetuksen liitteessä 2 on määritelty kaavamääräyksen lisätiedonlaji -koodisto. Liitteeseen 2 ei lausuntopyynnön kohteena olleessa materiaalissa osoitettu muutoksia.

Kaavamääräyksen lisätiedonlaji -koodistoon tulisi lisätä seuraava maakuntakaavoissa tarvittava koodi:

- Toissijainen käyttötarkoitus

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa on laajasti käytetty erilaisia merkintöjä, joissa on osoitettu alueen pääkäyttötarkoituksen lisäksi alueen toissijainen käyttötarkoitus, mikäli alueen pääkäyttötarkoitus syystä tai toisesta lakkaa. Keski-Suomen liitto esittää, että kaavamääräyksen lisätiedon laji -koodistoon Tyyppi-koodien alle lisätään koodi toissijainen käyttötarkoitus, jota voidaan käyttää esimerkiksi antamalla kaavamääräysryhmälle kaavamääräyslajit puolustusvoimien alue ja luonnonsuojelualue sekä kaavamääräyksen lisätiedon lajit pääkäyttötarkoitus (puolustusvoimien alue) ja toissijainen käyttötarkoitus (luonnonsuojelualue), jolloin saadaan kaavamääräys osoittamaan puolustusvoimien aluetta, jonka toissijainen käyttötarkoitus on luonnonsuojelu. Esitystapa tällaisille kaavamääräyksille voisi määräytyä pääkäyttötarkoituksen mukaan, jolloin muutoksia asetuksen liitteen 4 esitystapoihin ei tarvittaisi, mutta toissijainen käyttötarkoitus ilmenisi selkeämmin ja koneluettavammin pelkän sanallisen määräyksen sijaan.

Yleisenä kommenttina Keski-Suomen liitto tuo esiin, että aluevarausmerkintöjen käyttötarkoituksen osalta mahdollisuus alueen käyttötarkoituksen joustavuuteen tulee säilyttää, jotta varmistetaan maakuntakaavan luonteen mukainen tarkemman maankäytön yleispiirteinen ohjaus.

Muutosehdotukset vakiomuotoisiin esitystapoihin

Vakiomuotoinen esitystapa tulisi määritellä seuraaville maakuntakaavoissa laajasti käytössä oleville kaavamääräyksille:

Ehdotettuihin uusiin kaavamääräyslaji-koodeihin liittyvät kaavamääräykset

- Vesiliikenteen alue (pääkäyttötarkoituksena ja osa-alueena)
- Vesiliikenteen yhteystarve
- Tietoliikenneyhteys (nykyinen, uusi, merkittävästi parannettava, ohjeellinen ja yhteystarve)

Muihin kaavamääräyslaji-koodeihin liittyvät kaavamääräykset

- Vesialue (osa-alueena)
- Matkailun ja virkistyksen yhteystarve
- Maa-ainestenottoalue (osa-alueena)
- Suojelualue (osa-alueena)

Maakuntien liitot käyttävät laajasti osa-aluemerkintöjä liittyen mm. vedenhankinnan kannalta tärkeisiin pintavesialueisiin tai luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaisiin vesialueisiin, joten vakimuotoinen esitystapa osa-alueena kaavamääräykselle vesialue olisi tarpeen.

Matkailun ja virkistyksen yhteystarve merkintää on käytetty eri maakuntaliittojen voimassa olevissa maakuntakaavoissa. Vakimuotoinen esitystapa olisi tarpeen lisätä matkailun ja virkistyksen yhteystarve kaavamääräykselle.

Turvetuotannon osa-alueen ohella myös maa-ainestenottoalue tulisi olla vakimuotoisena esitystapana myös osa-alueena.

Useat maakuntien liitot ovat käyttäneet suojelualueisiin liittyneitä merkintöjä osa-alueena osoittamaan mm. Kansallispuistoja tai luonnonpuistoja. Vakimuotoinen esitystapa olisi tarpeen lisätä liitteeseen 4 suojelualueelle osa-alueena.

Lisäksi asetuksen liitteen 4 yleiskaavan kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavassa mukana olevat ”Ympäristön muutosta koskevien määräysten vaikutus yleiskaavan aluevarausten esitystapaan” tulisi lisätä myös maakuntakaavan kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystapaan.

Muita huomioita

Yleisesti maakuntakaavoituksesta voidaan todeta, että maakuntakaava on yleispiirteinen maankäytön suunnitelma. Maakuntakaavaa laaditaan usein vaihekaavoina ja eri vaiheissa nousee erilaisia tarpeita muodostaa kaavamääräyksiä ohjaamaan maankäyttöä halutulla tavalla. Maakunnat ovat myös lähtökohdiltaan erilaisia ja maankäytön tarpeet ja tavoitteet vaihtelevat eri puolilla Suomea. Tämä on tuotu esiin myös alueidenkäyttölain 25 §:ssä, jossa todetaan, että ”Maakunnan suunnittelussa otetaan huomioon valtakunnalliset tavoitteet sovittaen ne yhteen alueiden käyttöön liittyvien maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa”. Tätä taustaa vasten ennalta määrätyt

koodistot ja luokittelut voivat muodostua, ja ovat jo selvästi muodostuneet haasteeksi, koska kaikkia nykyisinkään käytössä olevia merkintöjä on mahdoton niputtaa voimassa olevan tai nyt lausunnoilla olevan asetuksen mukaisiin esitystapoihin.

Tässä lausunnossa on nostettu esiin nykyisin käytössä olevia maakuntakaavamerkintöjä, joita ei ole nähty mahdolliseksi muodostaa voimassa olevan tai nyt lausunnoilla olevan asetuksen mukaan siten, että niiden merkitys ja ohjausvaikutus muuhun suunnitteluun määräytyisi maakunnan liiton haluamalla tavalla. Mitä yleispiirteisempään kaavoitukseen mennään, on todennäköistä, että maakuntakohtaisia kaavamääräysten räätälöintejä tullaan maakuntakaavoissa jat-kossakin käyttämään.

Yleisenä kommenttina Keski-Suomen liitto toteaa, että asetusehdotuksen mukaisella vakiomuotoisella esitystavalla ja mallilla maakuntakaavoitus muuttuu jäykempään ja toteavampaan muotoon. Vakiomuotoisessa mallissa olisikin hyvä paremmin tunnistaa aluerakenteen kehittymistä ennakoivan merkintätavan mahdollisuus tai kehityksen suunnan kuvaamisen mahdollisuus merkintöjen kautta.

KESKI-SUOMEN LIITTO

Toimisto

Kunttu Hanna
Keski-Suomen liitto